

RASSPECIFIKA AVELSSTRATEGIER FÖR CHESAPEAKE BAY RETRIEVER

Inledning

På Svenska Kennelklubbens Kennelfullmäktige 2001 fattades beslut om att det för varje hundras ska finnas en rasspecifik avelsstrategi RAS.

Uppdraget att utforma dessa lades på specialklubbarna (i vårt fall SSRK) som i sin tur delegerat ut arbetet på rasklubbarna.

Chesapeake Bay retrieverklubbens mål är att främja avel med mentalt, jaktliga, fysiskt sunda och exteriört fullgoda Chesapeake Bay Retrievers. RAS är tänkt att fungera som ett hjälpmedel för att uppnå detta, varför såväl för och nackdelar i rasen bör belysas. Den kan också fungera som ett stöd i avelsrådgivningen och ligga till grund för motivering till varför en viss hund eller en viss kombination bör undvikas i avel.

Utvecklingen av rasen grundar sig på uppfödarnas val av avelsdjur samt på den användning dessa får. Ärftliga variationer är en förutsättning för rasens möjlighet att fortleva. Därför skall aveln vara målinriktad, långsiktig och hållbar. Med hållbar menas att den inte leder till brister avseende hälsa, mentalitet, funktion eller tömmer rasen på genetisk variation.

All avel och uppfödning skall ske i överensstämmelse med djurskyddslagstiftningen och Svenska Kennel Klubbens grundregler och till hjälp finns de ras specifika hälsoprogram som utarbetats.

Arbetet med Ras för Chesapeake Bay retriever påbörjades 2002.

Styrelsen utsåg Catharina Lindström och Rebecca Rydell att ansvara för utformandet av RAS. 2003 gjordes en första version av dokumentet som lades ut på hemsidan för att sprida information till medlemmar och uppfödare och för att inhämta åsikter och synpunkter. RAS har sedan omarbetats vid

ett par tillfällen under 2004 och 2005. Ytterligare två revideringar gjordes under våren 2006 och dokumentet lades ut på hemsidan i samma syfte som ovan.

På årsmötet 2004, 2005 och 2006 har medlemmarna också haft möjlighet att diskutera utformning och innehåll i RAS.

Analysmaterial

Till hjälp för arbetet med RAS har Per-Erik Sundgren, för Genetica, tagit fram en analys över avel med Chesapeake Bay retriever. Analysen bygger på registreringar som SKK har på rasen under åren 1994–2004. Avelsanalysen gav ingen ny dold information, men bekräftade vad vi redan visste sedan tidigare. I och med framställandet av avelsanalysen har vi kunnat utforma en avelspolicy grundad på fakta som hjälp för att driva arbetet med rasen framåt.

Chesapeake Bay retrieverklubben har också, genom avelsrådet, utformat och skickat ut en enkät till samtliga ägare av rasen i Sverige. Enkätens syfte har varit att försöka kartlägga hälsan hos våra hundar, såväl den fysiska som den mentala.

Hälsoenkäten skickades ut till 130 ägare och av dessa fick vi 76 svar. Det visade sig att rasen i Sverige inte hade några problem med vare sig HD eller epilepsi som är ett stort problem i rasens hemland USA. Något fall av cancer och hudproblem rapporterades men i stort sätt är rasen i Sverige i dagsläget att betrakta som frisk.

Ytterligare källor har varit SKK´s avelsdata, 1993 års Rassatandard för Chesapeake Bay retriever, Baldwin, D. (Ed.). (1997). *The Chesapeake Bay Retriever*. Newport. American Chesapeake Club och Horn, J., & Horn, D.(Eds.).(1994). *The New Complete Chesapeake Bay Retriever*. New York. Howell Book House inc.

Arbetet med RAS är uppdelat i två delar och innehåller

Historik och utveckling

Nulägesbeskrivning, mål och strategier

Målen i avelsstrategierna är satta så att de efter en period om 10 år skall kunna utvärderas genom en ny hälsoenkät samt en ny avelsanalys. Därefter skall nya mål formuleras och strategierna revideras efter de förutsättningar som då råder. En del områden ser vi dock behöva en tidigare utvärdering. Denna är tänkt att genomföras inom en 5-års period, och benämns då i texten som: Kortsiktigt mål.

HISTORIK OCH UTVECKLING

Chesapeake Bay retrieverns hemland är USA. Chesapeaken var i begynnelsen var den professionella yrkesjägarens hund som levde och arbetade i trakterna kring Chesapeake Bay, i Maryland på USA´s östkust. Den var således ingen hund som levde i en kennel utan den hade sin plats på en filt utanför dess ägares skjul någonstans i träskmarken. Typiskt för denna hund var att den inte umgicks något närmare med vare sig andra hundar eller andra människor än sin ägare. Chesapeakens primära uppgift var att apportera den sjöfågel, vilken kunde uppgå till ett hundratal, som skjutits och skadats under jägarens bössa. Chesapeakens andra uppgift var att vakta dess ägares hem och ägodelar då denne var iväg och sålde dagens skörd. Denna uppgift var inte av mindre betydelse, då det varken fanns sheriffer eller skogvaktare som bevakade jägarnas intressen så att de inte skulle falla offer för stöld, vilket på

denna tid var en vanlig företeelse. Chesapeaken kom sedermera också att vara den hund som många markägare i området höll sig med, och det var dessa män som med sin kunskap och goda ekonomi kunde föra rasen vidare genom ett noga planerat avelsarbete.

De hundar som kom att användas var de som hade både de fysiska och de mentala egenskaperna som krävdes för ändamålet. En beskrivning utav Chesapeakens mentalitet som gjordes redan 1825, 93 år innan rasstandarden godkändes utav the American kennel club, av Dr. O.D Foulks sammanfattar rasens mentala egenskaper som än idag är gällande; vänlighet, reservation, hängivenhet, dådkraft, uthållighet, mod och vaktinstinkt. Han skrev:

"[...] kind and gentle, a child can handle him, his heart knows no fear; he will stand to the death in defence of his master's person or property; on the bleakest shore, the coldest night, if a coat or a gun or other property is accidentally left, he will faithfully guard it." (Baldwin, 1997 s.3).

Speciellt för chesapeaken som apportör var också att man arbetade för att få fram en relativt självständig hund. Chesapeaken förväntades att lösa sina arbetsuppgifter på egenhand med minimal inblandning från sin ägare. Intelligens, initiativförmåga och arbetsvilja kom därför att vara högt värderade egenskaper hos rasen. Dessa egenskaper finns i hög grad kvar hos dagens Chesapeakes vilket gör att de skiljer sig från de övriga retrieverraserna i såväl mentalitet som i sitt sätt att arbeta. Många av de prov och tester som i dag används för att utvärdera jaktlig förmåga och egenskap är mer utformade efter att passa en hund som avlats fram på andra grunder och där man värdesatt andra egenskaper än de som är specifika för Chesapeake Bay retriever. Den amerikanska Chesapeake klubben har därför utformat ett eget jakttest som ger en mer rättvis bild av Chesapeaken som jakthund i praktiken; *Working Dog*. Tre klasser finns att tillgå: WD, WDX(Excellent) och WDQ(Qualified).

De fysiska/exteriöra egenskaperna hos Chesapeaken kom från början att skilja sig något åt. Två olika linjer av hundar identifierades, där den ena var en grövre typ med drag av Newfoundlandshunden (och Labrador Water Dog), med en längre päls som var rödaktig i färgen. Den andra typen av hund var något lägre, men mycket kompakt, med en kort päls som täcktes av ett lager underull och med tassar som påminde om en utters. Färgen påminde om dött gräs som mörknade under vinterhalvåret. Upptäckten av detta resulterade i en indelning i tre olika klasser beroende på typ av pälsstruktur, Otter, curlycoated och straight, men också i en serie olika måttförhållanden. Uppdelningen av hundarna var således beroende av vilka hundar som inkorsats. Om pälsen beskrevs det senare att den var knappa 2 centimeter, upp till drygt 3 cm i längd. Den var vågig, kompakt och hade rikligt med underull och innehöll en stor mängd naturlig olja som skyddade huden från väta och ohyra. Den hade också en vattenavstötande förmåga så att hunden efter det att den skakat sig några gånger nästan var torr igen. Överlinjen på hunden beskrevs som antingen rak eller med ett något högre bakställ.

De variationer i såväl storlek som färg är något som finns kvar hos dagens Chesapeaken. Dock är de inte så tunga som en del av deras föregångare var. Rasstandarden tillåter skillnader på hela 8 centimeter i mankhöjd på såväl hane som tik(i jämförelse med övriga retrieverraserna så tillåter golden en skillnad på 5 cm, labbe 1 cm, flat 3 cm, tollaren 3 cm och curly som ej har något spann alls). Det är den enda retrievern där skillnaderna mellan hane och tik kan bli markanta, lägsta tillåtna höjd för tik 53 centimeter i kontrast till högsta tillåtna höjd för hane 66 centimeter ger en differens på 13(!) centimeter. Detta innebär också att du kan ha en tik som är 3 centimeter högre än en hane och båda är korrekta(bara flatcoated av de övriga får ha en tik som är högre än en hane men differensen är då bara 1 cm.). Skillnaderna i färg kvarstår också vilket gör att det finns hela 8 olika färger att tillgå. Dessa får

sedan också ha både markeringar och skiftningar. Den karakteristiska pälsen har under årens lopp ej förändrats nämnvärt, det finns såväl de hundar som har en vågigare päls som de som har en slätare. Variationerna i överlinjen kvarstår och såväl den raka som den med ett något högre bakställ är tillåten

Den första registreringen utav en Chesapeake Bay Dog i AKC gjordes 1887, en hane kallad Sunday. Rasstandarden godkändes så sent som år 1918. Den har under årens lopp omarbetats några gånger och är nu inne på sin femte version, vilken godkändes 1993. Denna av FCI godkända standard används i hela världen med undantag av Kanada som fortfarande använder sig av 1963 års standard och England som sammanfattat egna riktlinjer för bedömning.

Sammanfattning:

Chesapeake Bay Retriever skall vara en stark, balanserad och kraftfyllt byggd hund av medelstorlek, med kropp och ben av medellängd. Storlek och massa får dock inte vara överdrivna, vilket kan inverka negativt på rörlighet och uthållighet. Bakstället skall vara lika högt eller något högre än manken. Den karakteristiska pälsen är ett viktigt särdrag hos rasen.

Vid exteriörbedömning utav Chesapeake Bay retriever bör man ha i sina tankar i vilket syfte rasen framavlats för och under vilka förhållanden den förväntas kunna arbeta och med dessa ögon se på rasen.

Chesapeake i Sverige

Den första Chesapeaken kom till Sverige 1973 från USA och var en tik vid namn Chesachobees Echo. Hon parades med NUCH Smarts Petter, som importerats till Norge från USA. Denna kombination resulterade i den första kullen som föddes i Sverige år 1975. Den bestod utav två hanhunds valpar, varav den ena kom att ligga till grund för fortsatt avel i Sverige. Under årens lopp har flera individer importerats från främst England och USA för att bredda avelsbasen.

Rasen har därmed etablerat sig i Sverige så sakteliga. Rasklubben bildades 1980 och är associerad till SSRK, Rasklubben har varje år en rasträff i augusti med jaktträning och det utav den amerikanska Chesapeake klubben framtagna jakttest Working dog och officiell utställning, där vi i möjligaste mån försöker bjuda in rasspecialister både att döma provet och utställningen.

Det registreras ca 20 - 30 valpar per år rasen ökar sig sakta i landet. Med öppnade gränser så har det banat väg för ett mera lätthanterligt användande utav avelsdjur både i Norden, Europa och även från USA.

Chesapeakens bevarande är i hög grad beroende av de hundar som importeras för att med sina nya blodslinjer ser till att rasen inte töms på genetisk variation.

Den är idag en av få retrieverraser i USA som ej är uppdelad i en show/working variant utan den har behållit sin status som dualpurpose hund. Den är den enda retrieverrasen i USA som nu har levande dubblechampions.

Nulägesbeskrivning, mål och strategier

Hälsa

HD/AD

Nuläge:

Andelen höftledsröntgade Chesapeake i den undersökta populationen uppgår till 70 stycken eller 30 %. Av dessa var 6 stycken eller 8 % belastade med HD. Ingen hund hade dock mer än grad 1/C.

Andelen hundar som armbågsledsröntgats är låg. Endast 33 stycken av de totala antalet för perioden registrerade hundar var röntgade vilket ger en frekvens på 15 %. Av dessa hade 8 stycken en anmärkning för artros varav en var kbp och de övriga lbp. Vid en närmare analys syns det att fyra av dessa hundar var kullsyskon och en hund avkomma efter en utav dessa. Siffran är dock så pass hög att den bör föranleda åtgärd.

Mål: Att arbeta för att öka andelen höftledsröntgade hundar och att bibehålla den låga frekvens av Hd som idag råder och att arbeta för att frekvensen av armbågsledsröntgade hundar ökar.

Kortsiktigt mål: Att arbeta för att öka andelen Armbågsledsröntgade hundar så pass att en rimlig riskkalkylering kan göras, huruvida Ad är ett reellt problem i rasen eller inte, och utifrån det resultatet forma nya strategier.

Strategi: Att informera uppfödare om läget och att på olika sätt uppmuntra dem till att arbeta för att öka andelen röntgade valpar, även de som inte skall gå i avel. Att avråda ifrån avel med HD samt AD belastade föräldradjur, med undantag för mycket speciella fall där exempelvis en blodslinje behövs bevaras. Vid sådana tillfällen är det extra viktigt att hela kullen röntgas för att en utvärdering skall kunna ske. Viktigt är också att inte bara hänsyn tas till det enskilda djuret vid avel, eftersom nedärvningen är polygen, utan att försöka se till statusen hos syskon, föräldrar m fl.

Ögon

Nuläge:

Totalt 37, eller 17 %, av de undersökta hundarna var ögonlysta. Av dessa var 35 utan anmärkning och 2 hade övrig partiell katarakt. Två svenskregistrerade hundar har testats för *prcd-PRA* och förklarats fria. En av dessa har använts i avel.

Mål: Att arbeta för att öka andelen ögonlysta och testade hundar för att kunna utvärdera avelsmaterialet, och att bibehålla det låga antalet hundar med defekter på ögonen.

Strategi: Att informera uppfödarna och uppmuntra dem till att få sina valpar ögonlysta. Att endast använda sig utan hundar som är fria på ögonen i avel. Att uppmuntra såväl uppfödare som hundägare att testa sina hundar för *prcd-PRA*.

Funktion och Mentalitet

Nuläge: Hälsoenkäten påvisar att av de redovisade hundarna är det ca 60% som används i praktisk jakt. På rasklubbens årliga prov Working dog testas ca 45 hundar årligen. Utav dessa går ca 25% till pris i någon utav de tre klasserna.

Mål: Att öka antalet deltagare och även godkända hundar på proven.

Strategi:

Genom att på sikt verka för att provet får officiell status och ger officiell merit i Sverige. Därmed öka intresset för att jaktprovs meritera sin chesapeake.

Genetisk variation

Nuläge: Chesapeaken har en genomsnittlig inavelsgrad på 1.73% och med kullstorlek på i genomsnitt 5.6 valpar/kull. Detta tyder på att en underliggande hög inavel inte förefaller vara ett problem i rasen. Den årliga registreringen har sällan överstigit 30 hundar/år. Av de hundar som använts i avel under den undersökta perioden (22H+19T) har 1 hane varit under 1 år vid parningstillfället och 7 stycken varit yngre än 2 år. 15 av dem hade ej uppnått en ålder utav 3 år vid parningstillfället. Endast 2 tikar har använts i aveln före 2-års åldern och totalt 10 stycken före tre års ålder.

Mål: Att hålla en inavelsnivå som inte överstiger 2.5% räknat över fem generationer. Att inte någon kombination har en inavelsgrad som överstiger 6.25%. Att inte upprepa redan genomförda kombinationer (så till vida inte utfallet blivit mycket lågt så som 1-2 valpar). Att inte låta någon tik ha mer än två kullar. Senarelägga avelsdebuten för föräldradsjuren. Att begränsa användningen av enskilda hanar.

Strategi: Att informera uppfödare om läget för rasen. Chesapeake är en numerärt liten ras vilket givetvis medför vissa problem att hålla ett skäligt antal djur i den effektiva avelsbasen, för att kunna ge utrymme för en normal avelsplanering och avkommeprövning. Med anledning av detta är det av ännu större vikt att avelsdjuren uppnått vuxen ålder (3 år) innan parning för att fullt kunna utvärdera hundens fysiska och mentala kvaliteter. Att avelsrådet aktivt arbetar för att stödja och hjälpa uppfödare och hanhundsägare, som upplåter sin hund till avel, i valet av avelsdjur.

Exteriör

Nuläge: Dagens utställningar ger inte alltid en objektiv bild utav rasen. Deltagarantalet på utställningarna är oftast lågt och bedömningarna är oftast ojämna. Detta är ett resultat av många gånger oerfarna domare med en begränsad kunskap om rasen, och tyvärr också bristande intresse, men också att det sällan ges tillfälle att döma ett större antal (är de fler än 10 är deltagarantalet STORT!) hundar samtidigt och på så sett skaffa sig erfarenhet, intresse och kunskap. Däremot visas det oftast runt ett 60 tal hundar på rasklubbens årliga officiella utställning, där de oftast bedöms utav rasspecialister.

Ett exterört problem som rasen brottats med under en längre tid har varit raka fronter och dåliga armbågsvinklar. Vid genomgång utav utställningskritiker från de senaste fem åren har vi sett att detta problem minskat markant.

De prisvalörer som under denna period utdelats på SKK:s och SSRK:s utställningar har fördelats enligt följande; 297st 1:a pris , 29st 2:a pris och 2st 0 pris . På rasklubsutställningarna under denna period har fördelningen varit 169st 1:a pris, 23st 2:a pris , 3st 3:de pris och 1st 0 pris.

Mål: Att bibehålla och om möjligt öka det stora antal hundar som exteriörbedöms på rasträffen men också att öka antalet deltagare vid annan utställning.

Kortsiktigt mål: Att öka kunskapen och intresset hos exteriördomare att döma rasen.

Strategi: Att via uppfödarna uppmuntra valpköparna att delta på dessa träffar och ta chansen att få sin chesapeake exteriör bedömd, men också att visa sin hund på övriga utställningar.

Att arbeta aktivt för att öka kunskapen och intresset hos exteriördomare för rasen, genom deltagande på exteriördomarkonferens och att revidera raskompendiet så att det ger en bred och rättvis bild av rasen. Att inbjuda nya domare som vill examinera sig på rasen till rasspecialen för att ge dem goda förutsättningar att lära känna rasen. Att på SSRK:s möten arbeta för att arrangörerna värnar om numerärt små raser som denna genom att tilldela rasen goda exteriördomare och att inte bara placera ut dem där det finns luckor, samt att undvika att det inte alltid är dessa små raser som får domarändring vid överanmälan från annat håll.